

## 11. Hafta

### İşletmenin Destekleyici İşlevleri

### İşletmenin Destekleyici İşlevleri

1. Muhasebe,
2. Finans,
3. İnsan kaynakları,
4. Halkla ilişkiler.

## 1. Muhasebe

İşletmenin varlıkları ve kaynakları üzerinde meydana gelen mali nitelikteki ve para ile ifade edilen işlemlere ait bilgileri kaydetme, sınıflandırma, özetleme, analiz etme ve yorumlama yoluyla ilgili kişi ve kuruluşlara raporlar şeklinde sunmak olarak tanımlanır.

### 1.1. Muhasebe sistemleri

Muhasebenin **temel prensipleri hiçbir yerde değişmemekle birlikte** değişik konularda faaliyet gösteren işletmelerde birbirinden **farklı işlemler yapıldığı için** bu işlemleri kaydetmek için farklı muhasebe çeşitleri geliştirilmiştir.

*Faaliyet konuları bakımından belli başlı muhasebe çeşitleri;*

- Genel muhasebe,
- Maliyet muhasebesi,
- Banka muhasebesi,
- Sigorta muhasebesi,
- İnşaat ve gayrimenkul muhasebesi,
- Otelcilik ve turizm muhasebesi,
- Ulaştırma muhasebesi,
- Şirketler muhasebesi,
- Yönetim muhasebesi,
- Devlet muhasebesi,
- Ortaklar muhasebesi.

## 2. Finans

İşletmenin ihtiyaç duyduğu **fonların en uygun koşullarda** sağlanması ve elde edilen fonların **en etkin bir şekilde** kullanılmasıdır.

Finans fonksiyonunun konusunu nakit akımı (nakit giriş ve çıkışları) oluşturur. İki kısımda incelenir.

- 1-Nakit ihtiyacının karşılanması,
- 2-Nakit kullanımı

## 2. Finans

### İşletmenin finansman kaynakları

Özkaynak finansmanı ve Kredi finansmanı

Özkaynak finansmanına konu olan fonlar **işletme sahibinin** mülkiyetindedir.  
**Kredi** « « « « **üçüncü şahısların** «

Özkaynak finansmanı ile temin edilen fonlar işletmeye **sürekli olarak** tahsis edilmektedir. Kredi finansmanına konu olan fonların ana para ve faiz ödemelerinin **belirli zamanlarda** yerine getirilmesi gerekmektedir.

❖ *Borç alırken başkasının parasını alırken ve dolayısıyla borç alması kolaydır; ama borcu geri öderken kendi paranla ödersin ve dolayısıyla borç geri ödemesi zordur (Rus Atasözü).*

❖ *Borç verdiğin adamı, dostluktan silmek gerek (Dostoyevski).*

❖ *Borç, köle olmanın başlangıcıdır (Victor Hugo).*

## 2. Finans

Borç para vermekte, kefil  
olmakta dikkatli davranın.

Sakıp Sabancı

## 2. Finans

**Soru: İşletmeler niçin kredi alma yoluna giderler? Hatta bir çok durumda kredi ile finansman öz kaynak finansmanına niçin tercih edilir?**

- ❖ İşletme sahiplerinin işletme üzerindeki egemenliklerini koruma isteği bunun başlıca nedenidir. Çünkü sermaye artırımı nakit olarak yapılacak ve bu da işletme sahipleri tarafından karşılanamaz ise yeni ortaklar alınması delikanlıyı bozacaktır. İşletmenin mülkiyetine sahip olan kişi ve kurumların sayısı artacak ve işletme üzerindeki egemenlikleri azalacaktır.
- ❖ Oysa finansman ihtiyacının kredi ile karşılanmasında böyle bir durum ortaya çıkmayacaktır.
- ❖ Ancak, işletme çok güç duruma düştüğü, kredi kullanma imkanının olmadığı veya kredi maliyetlerinin çok yüksek olduğu dönemlerde borçlanma yerine yeni ortaklar olarak öz sermaye artırımı yoluyla fon sağlanabilir.

## 2. Finans

### Kredi ile finansman sağlamanın avantajları

- Başkalarının parasıyla para kazanmak,
- Kredi ile finanse edilen yatırımın karlılığı, kredi maliyetlerinden yüksekse işletme sahipleri kar elde edebilirler. Buna **kaldıraç etkisi** de denir.

**Kaldıraç (leverage):** Finansal piyasalarda yatırımcının daha fazla yer almasında etkin rol oynayan **daha az sermayeyle daha büyük hacimli** işlemler yapılmasına imkan sağlayan sisteme denir.

Türkiye'den yapılan Forex işlemlerinde kaldıraç oranı Sermaye Piyasası Kanunu'nda (SPK) en fazla **1:100** olarak belirlenmiştir.

Forex piyasasında kullanılan maksimum kaldıraç oranı **1:100** şu anlama gelmektedir: 1000 dolar ile 100 bin dolarlık işlem yapabilirsiniz. Yatırımcı isterse sermayesinin (teminatının) veya teminatının belirli bir miktarının yüz katı büyüklüğünde bir yatırım yapabilir yani pozisyon açabilir. Kar ve zarar hesaplaması ise yapılan bu işlem hacmi üzerinden hesaplanır.

## 2. Finans

### Otofinansman (iç finansman)

Bir işletmenin otofinansman gücü, işletme faaliyetleri sonucu elde edilen karın bir finansman kaynağı olarak kullanılmasıdır.

**Otofinansman gücü = Dağıtılmayan Kar + Amortismanlar**

### Dağıtılmayan Kar ile Otofinansman:

- Dağıtılmayan karlar işletmenin öz sermayesini artırır,
- Bilançoda doğrudan sermaye artışı olarak gösterileceği gibi, yedeklerdeki bir artış olarak ta gösterilebilir,
- Dağıtılmayıp işletmede bırakılan karlar işletmenin sermayesini artırmak suretiyle ilave bir finansman kaynağı oluştururlar.

## 2. Finans

### Amortismanlar ile Otofinansman:

Amortismanlar vasıtasıyla da ilave bir özkaynak finansmanı sağlanmaktadır. Şöyle ki: Amortisman uygulaması sonucu işletmenin gerçek karı ortaya çıkacaktır. Bir başka ifadeyle, kar amortisman tutarı kadar noksan olacaktır. İşletme sahibi de gerçek kardan daha az bir meblağ çekecek ve duran varlığın değeri kadar bir tutar işletmede kalacaktır. Böylece, işletme duran varlık eskidiğinde yerine yenisini alacak güce sahip olacaktır.

Amortisman uygulaması ile varlık için tahmin edilmiş ekonomik ömür süresi içinde sistemli bir yöntemle, **ticaret işletmelerinde** dönem giderlerine, **sanayi işletmelerinde** ürün birim maliyetine dağıtmak esastır.

- \*Duran Varlık maliyetlerinin gider haline getirilmesinde ve dönemsel olarak maliyetlere yüklenecek tutarın tahmin edilmesinde şu hususlar dikkate alınır;
- **Amortisman Matrahı** : Duran Varlıkların elde edilme maliyetidir.
- **Kalıştı ve Hurdada Değeri**: Duran Varlıkların hizmet süreleri sonunda sahip oldukları değere denir.
- **Tahmini Hizmet Süresi**

## 2. Finans

### Vergi Kanunları Tarafından Önerilen Enflasyonun Etkisini Kısım Önlleyen Düzenlemeler

#### (Oto finansman Yöntemleri)

- 1- Kardan özel yedek ayırma, (enflasyonist dönemlerde işletme sermayesinin korunması amacıyla yapılır)
- 2- Yeniden Değerleme Yöntemi, (sermayenin korunmasının sağlanması)
- 3- Yenileme Fonu Uygulaması, (VUK Md: 328)
- 4- Senetlere Reeskont Uygulaması, (VUK Md: 281)
- 5- Hızlandırılmış Amortisman Yöntemi, (VUK Md: 313)
- 6- Maliyet Bedeli Artırımı Uygulaması, (GVK Md: 38)
- 7- Yatırım İndirimi Endekslleme Uygulaması,
- 8- Gayrimenkul ve İştirak Satışlarından Doğan Karın, Sermayeye İlavesinde Vergi İstisnası Uygulaması<sup>1</sup> (KVK Geçici Md.8),
- 9- Araştırma ve Geliştirme Fonu Uygulaması (KVK Md:14/6 ve GVK Md: 89/2)

**1- Kardan özel yedek ayırma:** Bu yöntemin amacı, kar adı altında ana sermayeden ortaklara kar payı (temettü) ödeme yapılmasını önlemektir. Bu uygulamaya göre, enflasyonist dönemlerde işletme sermayesinin korunması amacıyla, kardan belli oranlarda enflasyon yedeği ayrılmaktadır. Böylece, fiktif karlar üzerinden ödenmeyen vergi ve temettü tutarı, işletme içinde oluşturulan fon anlamına gelmektedir. Sonuçta, bu uygulama ile işletmeler, enflasyonist dönemlerde kısmen de olsa, sermayenin üretim gücünü korumuş olmaktadır.

**2- Yeniden Değerleme Yöntemi:** İşletmeler hem amortismanı tabii duran varlıklarını gerçek değeri ile ifade etmiş olmaları ve hem de varlığın cari değeri üzerinden daha yüksek tutarda hesaplanan amortisman giderleri nedeniyle, vergi avantajı sağlamış olmaktadır. Tabii ki bu durum, hem işletmenin gerçek faaliyet sonuçlarının hesaplanması yoluyla sermayenin korunması ve hem de mali tabloların gerçek değeri ile ifade edilmesini sağlamaktadır.

**3- Yenileme Fonu Uygulaması:** Bir vergi erteleme yöntemi olarak bilinen bu uygulama, işletmelerin aktiflerinde kayıtlı bulunan amortismanı tabii ikisadi kıymetlerin yenilenmesi için, bu varlıkların satışından elde edilen kar ya da sigorta tazminatlarından ayrılan karşılığın, bilançonun pasifinde 3 yıl süre ile tutulabilmesini ifade etmektedir.

**4- Senetlere Reeskont Uygulaması:** İşletmenin aktifleri arasında yer alan alacak senetlerine ait toplan nominal tutarın, pasifte yer alan borç senetleri nominal tutarından fazla olması durumunda, alacak senetleri için hesaplanan reeskont faiz giderleri toplamının, borç senetleri için hesaplanan reeskont faiz gelirleri toplamından fazla olması söz konusu olabilecektir. Bu durumda, vergi matrahı düşeceği için, işletme cari yılda vergi avantajı sağlayacaktır.

**5- Hızlandırılmış Amortisman Yöntemi:** Amortismanı tabii olan bir varlığın, ilk yıllarda daha fazla yıpratıldığı varsayımını esas alarak, ilk yıllarda daha fazla tutarda amortisman gideri ayrılmaması gerekir. Bu uygulamaya göre, varlığın edinildiği ilk yıllarda ödenecek verginin bir kısmı, sonraki yıllara aktarılmaktadır. Bu nedenle, ertelenen vergiden dolayı, işletme ilk yıllarda vergi avantajı sağlamış olmaktadır.

**6- Maliyet Bedeli Artırımı Uygulaması:** Gayrimenkul ile iştirak hisselerinin ve amortismanı tabii diğer duran varlıkların satışında, bu varlıklara ait maliyet bedellerinin yeniden değerlendirilmesine göre artırılması ve satış karının bu arızın tutar kadar kısmının, vergi dışı bırakılmasıdır. Artırımı esas alınan bedel ile artırılmış bedel arasındaki farkın dolayısıyla ortaya çıkan fon tutarı, bilançonun pasifinde "524 Maliyet Artış Fonu" hesabında gösterilir. Bu fon, sermayeye ilave edilmesi dışında, herhangi bir şekilde başka bir hesaba aktarılır veya işletmeden çekilirse, o yılın kazancına eklenerek vergiye tabii tutulur.

**7- Yatırım İndirimi Endeksleme Uygulaması:** Fergisel bir teşvik aracı olan yatırım indirimi uygulamasının amacı, Maliye Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı tarafından ortaklaşa tespit edilen konularda, özel sektör tarafından yapılacak yatırımları özendirerek ve böylece kalkınmanın hızlanmasını sağlamaktır.

**8- Gayrimenkul ve İştirak Satışlarından Doğan Karın, Sermayeye İlavesinde Vergi İstisnası Uygulaması:** Bu uygulamanın amacı, kurumların bilançosunda kayıtlı olan gayrimenkul ve iştiraklerin beklentisi sonucunda, enflasyondan dolayı oluşan, kayıtlı bedel ile satış tutarından satış bedeli arasında doğan fiktif karların, vergi matrahı dışında tutularak, faaliyet sonuçlarını enflasyonun olumsuz etkisinden arındırmaktır.

**9- Araştırma ve Geliştirme Fonu Uygulaması:** Mükelleflerin bu uygulamadan elde edilecek vergi avantajından yararlanabilmeleri için, araştırma-geliştirme faaliyetlerinin, yeni teknoloji arayışı ile ilgili faaliyetlerine yönelik olması gerekir. Aksi takdirde, vergi avantajından yararlanılması mümkün değildir.

## 2. Finans

### Vadelerine göre finansman kaynakları:

İşletmeye tahsis edilen krediler vade süresi içinde faizleriyle birlikte geri ödenecektir. Krediler 3 gruba ayrılmaktadır;

- 1- Kısa vadeli krediler (Vade süresi 1 yıla kadar olan)
- 2- Orta vadeli krediler (Vade süresi 1-3 yıla kadar olan)
- 3- Uzun vadeli krediler (Vade süresi 3 yılı aşanlar)

**1-Kısa vadeli krediler;** işletmenin satıcı ve müşteri olarak ilişkide bulunduğu diğer işletmelerden veya kişi ve kurumlardan sağladığı kredilerdir. Kısa vadeli banka kredilerine örnek olarak; avans kredisi, cari hesap kredisi, senet iskontosu, açık kredi, kefalet karşılığı kredi, akreditif kredisi, kefalet mektupları gösterilebilir.

**2-Orta vadeli krediler;** Genellikle bankalar tarafından sağlanır. Bunlar, genellikle yatırım-donatım-gelişme sermayesinin finansmanı için kullanılır.

**3-Uzun vadeli krediler;** Genellikle yatırım bankaları ve kalkınma bankaları ile sermaye piyasalarından (tahvil ihracı ile) sağlanır.

## 2. Finans

**Tahvil;** Anonim şirketlerin kaynak bulmak için itibari kıymetlerin eşit ve ibareleri aynı olmak üzere çıkarttıkları vadesi bir yıldan uzun olan borç senetleridir. Tahviller ticaret veya sermaye piyasası kanunlarına göre çıkartılmaktadır. Tahviller üzerinde bulunan kupon veya anapara vadesi geldiğinde borçlu olan şirketin borçlarını ödemesi temeline dayanır. Şirketlere ucuz ve uzun vadeli kaynak sağlama amacı taşır.

**Devlet Tahvili;** Devletin 1 yıldan uzun vadeli borçlanma ihtiyaçlarını karşılaması için Hazine Müsteşarlığı tarafından çıkarılan borçlanma senetlerine devlet tahvili denir. Devlet iç borçlanma senedi (DİBS) adıyla da bilinirler. Devlet tahvillerinde, devlet belirlenen vadede faiz getiriyse beraber ödeme yapmayı garanti eder. Finansal bir araç olan devlet tahvillerinden tüzel kişiler faydalanabilir. Aynı zamanda bankalar, tahvilleri bilançolarının aktif kaleminde yatırım aracı olarak bulundurmaktadır.

Uzun vadeli devlet tahvilleri, her zaman işlemi faiziyle birlikte paraya çevrildiği için faiz oranları düşüktür.

## 2. Finans

**Hisse Senedi;** Sermaye şirketlerinin ortaklarına, ortaklık ve paylarını belirlemek amacıyla verdikleri kıymetli evraklara hisse senedi denilmektedir. Hisse senetleri, Sermaye Piyasası Kurulu'ndan alınan izinle çıkarılır ve her sermaye şirketi bu hakka sahip değildir.

Hisse senedi çıkarabilecek kurumlar, A.Ş.'ler, Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirketler ve Özel Kanunla Kurulmuş Kurumlardır. Bu kurumların hisse senetleri de SPK denetiminde çıkarılmaktadır.

- ✓ Hisse senedi işletme açısından bir özkaynak finansman aracıdır,
- ✓ Hisse senedine sahip olan kişi veya kurum işletmenin ortağı durumuna geçer,
- ✓ Hisse senedi sahibinin geliri işletmenin elde ettiği karın dağıtımından kendisine düşen pay kadardır,
- ✓ Tasarruf sahibi için hisse senedi alımı tahvile nazaran daha riskli bir yatırımdır (kar/zarar ve kar dağıtımı yapıp yapmama vb. durumlara göre),
- ✓ İşletmelerin hisse senedi ihraç etmek suretiyle finansman ihtiyaçlarını karşılamaları, devlet tarafından da teşvik edilen bir yoldur.

## 2. Finans

### Modern finansman araçları

**Leasing (finansal kiralama):** Bu işlemde üç unsur yer almaktadır.

- 1-Satıcı işletme, → Malını satmakta
- 2-Kiraya veren işletme, → Malın mülkiyetini üzerine almakta
- 3-Kiracı işletme, → Malı kullanmakta

Bu özelliğiyle 2. sırada yer alan kiraya veren işletme (**Leasing İşletmesi**) aracı işletme niteliği taşımaktadır.

- ❖ Kiralamaya konu olan mal genellikle tesis-makine ve cihazlar olmaktadır,
- ❖ Kiralayan işletme malı satın almak yerine kiralamayı tercih etmektedir,
- ❖ Kıra bedeli leasing işletmesi ile kiracı arasında belirlenmektedir,
- ❖ Kiracı, kira süresi sonunda az bir ek ödeme ile malın mülkiyetine sahip olabilir,
- ❖ Leasing vergi avantajı sağlar,
- ❖ Teknolojik gelişmenin hızlı olduğu sektörlerde işletmeyi ölü yatırımlardan kurtarır (örneğin uçak firmaları 2 yılda bir değiştirmekte)

\*3226 Finansal Kiralama Kanunu 28/06/1985 Sayılı Resmî Gazete

## 2. Finans

**Factoring:** Kredili satış yapan firmaların bu satışlardan doğan alacak haklarını bankalara veya bu konuda uzmanlaşmış diğer finansman kuruluşlarına satmalarıdır.

Factoring kuruluşu sunduğu hizmetlerin (*senet tahsil, defter tutulması, ödeneklerin takibi ve bürokratik işler*) karşılığında firmadan bir komisyon almaktadır.

Factoring yoluyla sağlanan finansal destekler şunlardır;

1. Alacakların tahsil edilmesi ve yönetilmesi,
2. Yüzdeyüz tahsilat garantisi,
3. Vadeden önce peşin ödeme.

Türkiye’de ilk factoring kuruluşu 1988 yılında İktisat Bankası tarafından kurulmuştur.

## 2. Finans

**Risk sermayesi:** Bazı kaynaklarda,

- Riziko kapitali,
- Riziko sermayesi,
- Venture capital olarak ta adlandırılmaktadır.

En geniş anlamıyla Risk Sermayesi, yüksek gelir arayan fakat aynı zamanda yüksek riski de göze alabilen sermaye olarak tanımlanır.

Dar anlamda Risk Sermayesi, büyük hisse sahibi yatırımcıların gelişme potansiyeli büyük olan KOBİ’lerin oluşması, faaliyete geçmesi ve genişlemesi için yapılan yatırımlar olarak tanımlanır.

## İşletmelerde finans yöneticisinin görevleri

- İşletmenin uzun dönem finansal planlamasına katılmak,
- Muhasebe faaliyetlerinin düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlamak,
- Kısa vadeli fon ihtiyaçları için bankalarla düzenli ilişkiler kurmak ve sağlıklı bir şekilde yürütmek,
- Uzun vadeli finansal bütçeleri hazırlamak,
- Yapılacak yatırımlarla ilgili önerilerde bulunmak,
- Nakit bütçesini hazırlamak,
- Hisse senedi ve tahvil ihracını planlamak,
- Kar payı dağıtım politikası konusunda önerilerde bulunmak vb.

## 3. İnsan kaynakları,

- İnsan kaynağı işletmelerde hayati önem taşıyan bir unsurdur.
- İnsan kaynağının verimli ve etkin yönetimi işletmenin amaçlarına ulaşmasını sağlamanın ön şartıdır.
- İnsan kaynakları yönetimi, örgütte rekabetçi üstünlükler oluşturmak amacıyla gerekli insan kaynağının sağlanması, istihdamı ve geliştirilmesi ile ilgili politika oluşturma, planlama, örgütlenme, yönlendirme ve denetleme faaliyetlerini içeren bir disiplindir.

## İnsan kaynakları yönetimi fonksiyonunun görevleri

- İş analizi yapar,
- İşe alma plan ve politikalarını belirler ve kadrolama yapar,
- İşletme içi ve dışı kurslar ile eğitim faaliyetlerini gerçekleştirir,
- İşe alınan personelin işe alıştırmalarını sağlar,
- Maaş/ücretlerin yönetimine ilişkin işleri yürütür ve iş değerlemesi yapar,
- Başarı değerlemesi işlevini yerine getirir,
- Personeli özendirme çalışmalarında bulunarak başarılı işçi ve yöneticilerin ödüllendirilmesini sağlar,
- İşçinin işten ayrılması, emeklilik, izin vb. işlemlerini yürütür,
- İşçi sendikaları, SGK, Çalışma Bakanlığı, vb. kurum ve kuruluşlarla ilişki içinde bulunur.

## 4. Halkla ilişkiler

İşletme ile halk arasında iyi bir ilişki kurmak ve bu ilişkiyi işletme lehine yönetmektir.

Bir başka ifadeyle; işletme ile çevresi arasında karşılıklı iletişimi, anlamayı ve işbirliğini sağlayıp ve bunun işletme lehine olarak sürdürmeye yardımcı olan işletme işlevidir.